

Тема уроку: Національна безпека України

Мета уроку:

- Ознайомити учнів із поняттям національної безпеки України та її складовими
- Пояснити основні сфери, загрози та способи забезпечення безпеки держави
- Формувати відповідальність за власну інформаційну, екологічну та громадянську безпеку
- Розвивати критичне мислення, здатність аналізувати сучасні загрози та розуміння ролі громадян у захисті держави

Очікувані результати навчання:

Наприкінці уроку учні:

- пояснюють поняття «національна безпека»
- називають сфери національної безпеки України
- наводять приклади сучасних загроз національній безпеці України
- пояснюють, яку роль відіграють громадяни у зміцненні безпеки держави
- демонструють критичне мислення щодо інформаційних загроз

Обладнання і матеріали:

- Підручник «Здоров'я, безпека та добробут»
- Класна дошка, фліпчарт або мультимедійна презентація
- Картки для роботи в групах
- Інтернет-доступ (для перегляду інтерактивних матеріалів)
- Відео або QR-коди до онлайн-ресурсів (підготовлені заздалегідь)

Що підготувати заздалегідь:

- Підготувати QR-коди або посилання на інтерактивні вправи та відеоматеріали
- Роздрукувати картки для роботи в групах із назвами сфер національної безпеки
- Ознайомитися з актуальними новинами щодо безпеки України для прикладів
- Підготувати запитання для обговорення

ОРІЄНТОВНИЙ ПЛАН УРОКУ (45 хв)

Етап уроку	Орієнтовний час
1. Емоційне налаштування, оголошення теми та мети уроку	
2. Перевірка домашнього завдання, актуалізація знань	
3. Міні-лекція «Що таке національна безпека України»	
4. Робота з підручником, інтерактивне обговорення	
5. Тематична фізкультхвилинка «Захищаємо Україну»	
6. Робота в групах: «Сфери безпеки та загрози»	
7. Інтерактивна вправа (за наявності часу)	
8. Підсумок уроку, рефлексія, домашнє завдання	

ХІД УРОКУ

1. Стартові завдання. Емоційне налаштування. Оголошення теми та мети уроку (5 хв)

Слово вчителя:

«Сьогодні ми торкнемося надзвичайно важливої теми — безпеки нашої держави та кожного з нас. Коли країна сильна й захищена — ми можемо спокійно жити, навчатися, планувати майбутнє. Ви вже знаєте, що сучасні загрози — це не лише війна, а й інформаційні атаки, екологічні проблеми, економічна нестабільність. Сьогодні ми розберемося, як Україна забезпечує свою безпеку, і яку роль у цьому відіграємо ми — її громадяни».

2. Перевірка домашнього завдання. Актуалізація знань (7 хв)

Слово вчителя:

«На минулому уроці ми говорили про глобальну безпеку — про те, що ми всі живемо у взаємопов'язаному світі. Глобальні проблеми — це не лише справа політиків чи науковців, вони стосуються кожного з нас. Ви обирали теми сучасних глобальних загроз і почали дослідження, як вони впливають на три рівні: світ, Україну та кожну людину».

Завдання для учнів: Презентуйте коротко ескізи мініплакатів або структуру презентацій за обраними темами.

Розкажіть: Яку загрозу ви обрали? Як вона впливає на глобальному, національному та особистому рівнях? Якщо хтось не встиг підготуватися, скажіть, які висновки ви зробили з роботи інших груп.

Підсумок вчителя:

«Чудово, що ви побачили, як світові проблеми пов'язані з нашим повсякденним життям. Сьогодні ми продовжимо цю логіку та зосередимося вже конкретно на національній безпеці України».

3. Міні-лекція «Що таке національна безпека України» (7 хв)

Слово вчителя. «Ми з вами щойно згадали про глобальну безпеку. А тепер давайте подивимося, що таке **національна безпека**, і чому вона безпосередньо стосується нас із вами.

Отже, відкрийте, будь ласка, підручники на сторінці 15. Тут є чітке визначення:

Національна безпека України — це стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства та держави від різних загроз — воєнних, кібернетичних, економічних, екологічних та інших.

Тобто, це не лише питання війни чи армії. Це комплекс заходів, які мають захистити державу, суспільство та кожного з нас від будь-яких небезпек.

Основні сфери національної безпеки (запис або показ на слайді/дошці/роздатковий матеріал (додаток 1) :

1. **Воєнна безпека** — захист від зовнішньої агресії, розвиток армії та сил оборони.
2. **Економічна безпека** — стабільність економіки, підтримка виробництва, робочих місць.
3. **Екологічна безпека** — захист довкілля, запобігання техногенним катастрофам.
4. **Інформаційна і кібербезпека** — захист інформаційного простору, боротьба з фейками та кібератаками.
5. **Продовольча безпека** — доступ населення до якісної та безпечної їжі.
6. **Державна безпека** — стабільність державного устрою, боротьба з внутрішніми загрозами.

Питання для короткого обговорення (за бажанням залучення учнів):

- Як ви думаєте, яка сфера безпеки зараз найбільш актуальна для України? (Очікувані відповіді: воєнна, інформаційна, продовольча)
- Чи може одна сфера впливати на інші? Наприклад, війна — на економіку або екологію?

Сьогодні Україна стикається з такими загрозами:

- **Збройна агресія РФ** — руйнування міст, загибель людей, окупація територій.
- **Фейки, пропаганда, кібератаки** — спроби дезорієнтувати людей, посіяти паніку.
- **Економічна криза** — знищення підприємств, зростання безробіття.
- **Екологічні катастрофи** — наслідки воєнних дій, забруднення, знищення природи.

Робота в групах (за наявності часу). Об'єднайте клас на дві групи. Працюють за підручником.

Завдання для 1 групи: перейдіть за QR-кодом (<https://military.com/uk/articles/yak-drony-zminyuyut-suchasnu-vijnu/>) і проаналізуйте статтю. Як використання безпілотних систем вплинуло на перебіг воєнних дій? Яку роль відіграють технології у воєнній безпеці України?

Завдання для 2 групи: Перейдіть за QR-кодом (https://drive.google.com/drive/folders/1O0TP30ty658rietaNvxjk6bzkjhq_qXz?usp=drive_link) і подивіться відео. Обговоріть, яку роль відігравала Каховська ГЕС у житті фермерів і жителів регіону.

Рекомендації для вчителя. Кожна група обирає спікера, який/яка презентують результати роботи в групі

«Від національної безпеки залежить не лише доля країни, а й життя кожного з нас. І хоча основну роботу виконують держава, армія, спеціальні служби, **кожен громадянин також відповідальний**: Бути обізнаним, знати свої права й обов'язки. Бути медіаграмотним — не вірити фейкам, перевіряти інформацію. Підтримувати армію, волонтерів, один одного. Дотримуватися правил безпеки у повсякденному житті.

Пам'ятайте: наша безпека починається з нашої відповідальності!»

«А зараз давайте подивимося, як конкретно описуються сфери національної безпеки у підручнику, і обговоримо їх детальніше».

4.Робота з підручником, інтерактивне обговорення (7 хв)

Слово вчителя:

«Зараз ми проведемо короткий інтелектуальний квест — допоможемо Україні зміцнити свою безпеку. Щоб це зробити, потрібно розшифрувати "код безпеки" — для цього треба знайти у підручнику відповіді на ключові запитання».

Хід справи:

1. **Завдання для класу:**
Учні відкривають підручник на сторінках **15–19**.
Учитель або один з учнів записує на дошці **три запитання-коди**, на які потрібно знайти відповіді у підручнику.
2. **Запитання-коди:** Чому інформаційна безпека — справа кожного? Як війна вплинула на продовольчу та екологічну безпеку України? Як громадяни можуть допомагати зміцненню національної безпеки?
3. **Робота у парах:**
Учні об'єднуються у пари або трійки (за бажанням класу), розподіляють між собою питання (кожна пара працює з 1 питанням, якщо клас невеликий — по черзі опрацьовують усі питання).
4. **Пошук інформації:**
Протягом 3 хвилин учні самостійно знаходять потрібну інформацію у підручнику, роблять короткі висновки.
5. **Презентація відповідей:**
Кожна пара або трійка озвучує коротку відповідь на своє питання. Учитель доповнює, акцентує важливі моменти.

Очікувані відповіді та підсумок учителя:

Інформаційна безпека — це не лише робота спецслужб, а й медіаграмотність кожного: потрібно вміти перевіряти факти, не поширювати фейки, бути обережним у соцмережах.

Війна руйнує поля, підприємства, блокує порти, забруднює довкілля — тому страждають продовольча й екологічна безпека.

Громадяни можуть допомагати армії, волонтерам, долучатися до екологічних ініціатив, бути медіаграмотними, діяти відповідально.

«Чудово! Ви справді відкрили "код безпеки" України — знання, обізнаність та активна позиція кожного з нас — це те, що робить країну сильнішою навіть у найскладніші часи».

5. Тематична фізкультхвилинка «Захищаємо Україну» (3 хв). Учні виконують «захисні рухи»: піднімають руки — «екологічний щит», прикладають долоні до голови — «шолом захисту», плескають у долоні — «захист від фейків».

6. Робота в групах: «Сфери безпеки та загрози» (10 хв)

Слово вчителя:

«Кожна сфера безпеки — це як окремий «фронт» нашої боротьби за сильну Україну. Зараз ми об'єднаємося на чотири команди, і кожна з них буде експертами у своїй сфері безпеки. Ваше завдання — проаналізувати ситуацію та запропонувати, що можна робити для захисту країни».

Хід вправи:

Формування груп: Учні об'єднуються на 4 групи (можна роздати картки із назвами сфер або вибірково обрати за бажанням):

Група 1 — Воєнна та економічна безпека

Група 2 — Екологічна безпека

Група 3 — Інформаційна безпека

Група 4 — Продовольча безпека

Завдання групам: Кожна група працює з відповідним фрагментом підручника (стор. 15–19) та готує відповіді на такі запитання: Які основні загрози існують у вашій сфері? Як держава бореться з цими загрозами? Що можуть робити звичайні громадяни для посилення безпеки у цій сфері?

Форма представлення: Група готує коротку «прес-конференцію» — один учасник озвучує головне, інші можуть доповнювати. Обсяг виступу — до 1 хвилини.

Презентація роботи груп: Групи по черзі презентують свої висновки. Учитель уважно слухає, за потреби доповнює або коригує інформацію.

Очікувані відповіді (орієнтовні підказки для вчителя):

Воєнна та економічна безпека: Загрози: збройна агресія РФ, руйнування підприємств, економічна нестабільність. Дії держави: підтримка армії, зміцнення обороноздатності, економічна підтримка бізнесу. Роль громадян: підтримка ЗСУ, донати, праця на економіку, відповідальне споживання.

Екологічна безпека: Загрози: руйнування природи через війну, підлив Каховської ГЕС, масова вирубка лісів, незаконний видобуток. Дії держави: розмінування, екологічні програми, контроль над підприємствами. Роль громадян: сортування сміття, участь у відновленні довкілля, екопросвіта.

Інформаційна безпека: Загрози: кібератаки, фейки, пропаганда, ІПСО (інформаційно-психологічні операції). Дії держави: кіберзахист, блокування шкідливих ресурсів, медіаграмотність. Роль громадян: перевіряти інформацію, не поширювати фейки, критично мислити.

Продовольча безпека: Загрози: зменшення посівів, мінування полів, блокування експорту, зростання цін. Дії держави: підтримка фермерів, розмінування, державні резерви продуктів. Роль громадян: підтримувати українських виробників, раціонально споживати продукти.

Додаткова вправа «Сфери безпеки – знайди пару». **Завдання:** З'єднай назву сфери національної безпеки з її описом. (за наявності часу) <https://surli.cc/xjuoge>

«Чудова робота! Як бачите, безпека — це не лише справа державних структур. Це — спільна робота, де важливі знання, відповідальність і активна позиція кожного з нас».

7. Інтерактивна вправа (3 хв)

Слово вчителя:

«А зараз давайте перевіримо, наскільки уважно ми з вами працювали, та закріпимо знання про загрози, які впливають на безпеку нашої держави. Для цього — інтерактивна вправа, у якій ви зможете проявити свої знання».

Хід вправи: Учитель показує QR-код або надає посилання. За потреби відкриває вправу на великому екрані. Учні можуть виконати її самостійно зі смартфонів або фронтально, працюючи разом з учителем.

<https://learningapps.org/watch?v=p6gr8qvia25>

Учні мають визначити, які ситуації чи явища є загрозами для національної безпеки України, обираючи правильні варіанти із запропонованих.

Після завершення вправи вчитель коротко обговорює з учнями: Які загрози ви визначили правильно? Чи були варіанти, які здивували? Чому важливо розуміти, що не всі загрози одразу очевидні?

«Пам'ятайте, що національна безпека — це не лише про танки чи кордони. Це і про інформацію, і про довкілля, і про економіку. Чим більше ми обізнані — тим безпечніша наша країна».

8. Підсумок уроку, рефлексія, домашнє завдання (3 хв)

1. Слово вчителя :

«Сьогодні ми говорили про сфери безпеки та загрози, які можуть впливати на наше життя. Але важливо пам'ятати, що

безпека — це не лише про поліцію, рятувальників чи військових. Це про кожного з нас. Україна — це ми. І наша безпека — це теж наша справа. Що більше ми знаємо, що більше ми відповідальні, то безпечнішим буде наше життя.»

Учитель пропонує учням завершити речення одним словом: «Коли я думаю про безпеку, перше слово, яке спадає мені на думку, це...»

Учні по черзі, або за бажанням, озвучують свої слова. Це можуть бути, наприклад: *захист, спокій, відповідальність, турбота, обережність, разом, Україна* тощо.

Запитання для учнів:

- Назвіть одну сферу безпеки, яка вам запам'яталася.
- Назвіть одну загрозу, про яку ви дізналися сьогодні.

Відповідають кілька учнів за бажанням. Учитель за потреби коригує або доповнює відповіді.

Домашнє завдання

1. Опрацювати **§2 підручника**.
2. Виконати вправу з «Мозаїки завдань» (с. 21).
3. Опрацювати матеріали на ВІШО <https://surli.cc/rjuzzr>

«Сьогодні ми дізналися про важливі сфери безпеки та можливі загрози, які можуть впливати на наше життя, нашу громаду і країну. Пам'ятайте, що безпека — це не лише справа держави чи служб, це відповідальність кожного з нас.

Кожен учень, кожен громадянин може зробити свій внесок у те, щоб життя навколо було безпечнішим.

Наша сила — у єдності, усвідомленості та готовності діяти. Україна — це ми, і лише разом ми зможемо захистити нашу країну, нашу родину, наше майбутнє. Не забувайте, що ваша безпека починається з вас самих.

Тож бережіть себе, будьте уважними до оточуючих і пам'ятайте: ваша безпека — це ваша справа.»

Компоненти національної безпеки

Порівняння типів безпеки

Характеристика	Військова та економічна	Екологічна	Інформаційна	Продовольча
 Загрози	Збройна агресія, руйнування бізнесу, нестабільність	Руйнування природи через війну, Каховська ГЕС	Кібератаки, фейки, пропагандистські кампанії	Зменшення посівів, мінування полів, блокування експорту
 Дії держави	Підтримка армії, зміцнення обороноздатності, допомога бізнесу	Розмінування, екологічні програми, контроль над підприємствами	Кіберзахист, блокування шкідливих ресурсів, медіаграмотність	Підтримка фермерів, розмінування, державні резерви продуктів
 Роль громадян	Підтримка армії, донати, праця, відповідальне споживання	Сортування сміття, відновлення довкілля, екопросвіта	Перевіряти інформацію, не поширювати фейки, критично мислити	Підтримка виробників, раціональне споживання продуктів